

Kriveczky Béla és V. Szabó Gábor 1997-ben és 2001-ben részben feltárta.)

A homokbánya leletmentése során még őskori, késő rézkori (Baden), késő bronzkori (Gáva), római császárkori gödrök kerültek kibontásra. Sikerült egy szkíta település – elsősorban kerek tárológödrökből és egy hatalmas, amorf agyaggyerő gödörből álló – részleteit is feltárnunk. A sírok antropológiai feldolgozását K. Zoffmann Zsuzsa végezte.

DANI JÁNOS

234. Polgár, Kása-domb-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) U

A Polgár 34. számú lelőhely a Ny-i-főcsatornától mintegy 100 m-re D-re, a Kása-dombtól K-re, egy sík, ősgyepes területen található, ami már az őskorban is vízjárta terület tagolt partvidéke lehetett. A mai felszín jól látható szikerek tagolják; az erek partján a Kása-dombon kívül még 2-3 másik kisebb halmocska látható, melyeken a terepbejárás során – különösen a rókavarak kotorékában – intenzív újkőkori telep nyomaira bukkantunk; nagyobb mennyiségű kerámia-, állatcsont- és paticstörédek kerültek elő.

A humuszolás során kb. 40×270 m-es területet nyitottunk ki. A szelvény É-i negyedében egy kb. 1,7–2 m széles, sekély, réteges betöltésű árok fut keresztbe, melyet több helyen is átvágtunk. Az árokból 20. századi anyag került elő. Az érintetlennek tartott ősgyepes foltokat magába foglaló területet az 50-es években feltörték, aminek számos kézzel fogható nyomát találtuk.

Szelvényünk közepén, egy 40×120 m-es területen középső újkőkori teleprész nyomait tártuk fel. A telepen belül 4 különböző funkcionális egység különíthető el.

Az É-i részen nagy agyaggyerő gödrökből gazdag középső neolitikum végi (bükki, szakálhádi) leletanyag került elő. A nagy gödrök körül kisebb, többnyire kerek, néha méhkas alakú tárológödröket tártunk fel. Ezeknek a gödröknek többségéből kevés leletanyag került elő.

Középen két cölöpszerkezetes épület nyomát találtuk. Egy valószínűleg többször átépített, cölöpszerkezetű épület cölöpnymait figyeltük meg (56. obj.). Sajnos a cölöplyukak nagysága, elhelyezkedése nem rajzolt ki olyan egyértelmű formát, ami alapján egy téglalap alakú lakóépület alapjait azonosíthatnánk. Egyvonalban elhelyezkedő cölöpsorokat és derékszögű sarokelemeket tudtunk ugyan azonosítani, amiket nem lehet egy épület részeként értékelni, mert feltűnően különböző a cölöpök vastagsága és beásási mélysége. Annál viszont sokkal sűrűbben és párhuzamos vonalakban helyezkednek el, hogy csak valamilyen térelválasztó szerepet (kerítés, paliszád stb.) tulajdonítsunk nekik. Valamilyen tetőszerkezetet kellett, hogy tartsanak, ami speciális funkciójú lehetett (műhely?). A tetőszerkezet alatt folytatott műhelytevékenységre utal az öt, szinte egy sorban (ÉK–DNy-i irányban) elhelyezkedő kerek gödörsor, me-

lyek nem cölöplyukak voltak, ugyanakkor D-i irányban jól lehatárolták a cölöplyukakkal teli területet.

A 83. számú objektumban téglalap alakú, cölöpszerkezetű épület elemeit tártuk fel. Itt szabályosan kirajzolódott a ház alapja. A DK–ÉNy-i tájolású, négyszögletes ház szimmetrikus alaprajzot mutat, végelemei hármas tagolásúak.

Az 56. objektum számú épülettől K-re feltártuk egy DDK–ÉÉNy-i tájolású, bal oldalára erősen zsugorított nő(?) sírját (34. obj.). A halott fejét okkerral szórták be. A sírgödör Ny-i szélénél kiképzett sekély padkán helyezték el az edénymellékleteket: az arc elé egy hordó alakú kis edényt, a felhúzott lábak elé egy hasonló edényt és egy kis félgömbös csészét. A kis csészében is találtunk okkert. A sírtól nem messze egy DK–ÉNy-i tájolású, lekerekített téglalap alakú sírgödörben egy csecsemő maradványai kerültek elő (80. obj.). Mindkét sír körül kisebb méretű cölöplyukak nyomai rajzolódtak ki. Ezek úgy körülzárták – különösen a 34. obj. sz. felnőtt sírt –, hogy esetleg valamilyen temetkezést körülkerítő építmény meglétére gondolhatunk. Ez megerősítheti azt az elképzelést, hogy olyan településen belüli temetkezésről van szó, ami kapcsolódik valamelyik épülethez; jelen esetben az 56. objektum számú, ismeretlen funkciójú épülethez.

Ezenkívül érdekes színfoltja a telepnek az a 14 szabadtéri, keskeny, mély munkagödörből álló rész, ami jól körülhatárolhatóan jelentkezik a telep D-i részénél. Négy elem pontosan beilleszkedik az 56. és a 83. obj. sz. cölöpszerkezetes épület közé, míg a többi a két sírtól D-i irányban, három kisebb csoportban elkülönülve található. Funkciójuk egyelőre ismeretlen. Bár csak háromból került elő középső újkőkori kerámiatörédek, elsősorban az elhelyezkedésük alapján valamilyen szabadtéri tevékenység munkagödreiként értelmezhetjük ezeket az objektumokat.

A lelőhely objektumsűrűsége, a leletanyag intenzitása arra utal, hogy az újkőkori középső időszakához tartozó település egyik periférikus részét tártuk fel. A település jól illeszkedett a korabeli természetföldrajzi viszonyokhoz: a vízjárta terület kiemelkedő részeit intenzívebben és állandóan, míg a mélyebben fekvő részeket alkalomszerűen, periférikus jelleggel lakták.

DANI JÁNOS – HAJDÚ ZSIGMOND

235. Pomáz, Holdvilág-árok

(MRT 13/1 k. 23/17 lh.)

(Pest megye) Kö

2002 nyarán a Holdvilág-árok több helyszínén végeztünk ásvány- és kőzetmintavételt.

A Holdvilág-árokhoz közel fekvő, 2001 nyarán történt szondázó próbaásatásig Kovácsi faluval azonosított lelőhely (MRT 13/1 k. 23/26 lh.) jellegzetes kovácsműhelyben keletkezett salakjainak és az előkerült vastárgyaknak a vizsgálatára is sor került a Veszprémi Egyetemen. A kovácssalakok elemzéseit a Holdvilág-árokból